

# บทที่ 1

## บทนำ

### ภูมิหลัง

เอดส์เป็นโรคที่กำลังมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง และคร่าชีวิตมนุษย์ปีละหลายล้านคนในทั่วโลก นับตั้งแต่ได้มีการรายงานครั้งแรกเกี่ยวกับกรณีผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ในชายรักร่วมเพศในปี ค.ศ. 1981 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศต่างๆ ในโลกก็เริ่มมีการรายงานการแพร่ระบาดของโรคเอดส์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มาถึงปัจจุบันโรคเอดส์ได้มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วไปทั่วทุกประเทศในโลก ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนา และประเทศที่ด้อยพัฒนาต่างๆ ปัจจุบัน โรคเอดส์ไม่ใช่ปัญหาของสาธารณสุขเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่ได้กลายเป็นปัญหาสังคมของเกือบทุกประเทศในโลก ซึ่งรวมทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องไปในทุกกลุ่มอาชีพ เพศ วัย และทุกชนชั้นในสังคม การรายงานสถานการณ์เอดส์ทั่วโลกล่าสุดโดย UNAIDS/WHO พบว่าอัตราการติดเชื้อในบางประเทศจะลดลงก็ตาม แต่คาดว่าอัตราการติดเชื้อเอชไอวีและเอดส์ในภาพรวมยังคงเพิ่มขึ้นในทุก ๆ พื้นที่ทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ทั่วโลกประมาณ 39.5 ล้านคน (34.1-47.1 ล้าน) เป็นผู้ใหญ่อายุประมาณ 37.2 ล้านคน (32.1-44.5 ล้าน) มีผู้หญิงที่ติดเชื้อประมาณ 17.7 ล้านคน (15.1-20.9 ล้าน) เป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ประมาณ 2.3 ล้านคน (1.7-3.5 ล้าน) และเป็นผู้ที่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ประมาณ 2.9 ล้านคน (2.5-3.5 ล้าน) ทั้งนี้ คาดว่าจะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้น ประมาณ 4.3 ล้านคน (3.8-6.6 ล้าน) ทั่วโลก โดยคาดว่าจะมีเด็กวัยรุ่นที่อายุ 15-24 ปี มีการติดเชื้อเพิ่มขึ้นกว่า ร้อยละ 40 การติดเชื้อส่วนใหญ่พบมากใน SUB-Saharan Africa ประมาณ 24.7 ล้านคน รองลงมาอยู่ในแถบ เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 7.8 ล้านคน ส่วนใหญ่ประเทศที่มีการติดเชื้อสูง ร้อยละ 95 จะอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำ หรือฐานะยากจน และอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ส่วนใหญ่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเอชไอวีทั่วโลก มีอัตราการติดเชื้อเฉลี่ยรายใหม่ต่อวันมากกว่าวันละ 11,000 คนต่อวัน (UNAIDS, Annual Report. 2007 : 7)

ใน สปป. ลาว นับตั้งแต่มีการรายงานครั้งแรกเกี่ยวกับกรณีตรวจพบผู้ติดเชื้อ โรคเอดส์ ในปี ค.ศ. 1990 และในท้ายปี ค.ศ. 1992 ได้มีการรายงานเกี่ยวกับผู้ป่วย โรคเอดส์รายแรกของ ประเทศ ปัจจุบันทั่วประเทศมีผู้ที่ติดเชื้อ โรคเอดส์แล้วจำนวน 2,827 คน ซึ่งในนี้มีผู้ป่วยเอดส์ จำนวน 769 คน และเสียชีวิตแล้วจำนวน 648 คน กลุ่มคนที่มีอัตราการติดเชื้อมากที่สุด (35%) เป็นกลุ่มคนที่มีอาชีพเป็นกรรมกรเคลื่อนย้าย อายุระหว่าง 20-39 ปี ในนั้นจังหวัดที่มีการ จำนวนผู้ติดเชื้อ โรคเอดส์มากที่สุดคือ แขวงสะหวันนะเขต 1,284 คน ร้อยละ 45 รองลงมา ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์ 850 คน ร้อยละ 30 และแขวงจำปาสัก 430 คน ร้อยละ 15 ของ จำนวนผู้ที่ตรวจพบการติดเชื้อ โรคเอดส์ทั้งหมด (Center of HIV/AIDS and STI, MOH, Laos. 2008 : 30)

เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ การติดเชื้อ โรคเอดส์ของกลุ่มกรรมกรเคลื่อนย้าย ในปี ค.ศ. 1997 องค์การยูนิเซฟ ได้ให้ทุนสนับสนุนสหพันธ์กรมบาลลาว ริเริ่มโครงการเพื่อน เตือนเพื่อน เพื่อให้สุศึกษาแก่บรรดากรรมกรโรงงาน เกี่ยวกับความรู้เรื่อง โรคเอดส์ และ วิธีการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ โรคเอดส์

ในปี ค.ศ. 2003 สหพันธ์กรมบาลลาว โดยการสนับสนุนทางด้านการ ทุนจากองค์การ ยูนิเซฟ ได้ทำการประเมินผลเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ และสื่อที่ใช้ประกอบเข้าในการ ดำเนินกิจกรรมของโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อทบทวนคืนเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ และสื่อที่ใช้ประกอบเข้าในการ โฆษณาว่ามีประสิทธิภาพ และยังคงเหมาะสมกับสภาวะกาล ปัจจุบันหรือไม่ จากผลของการประเมินดังกล่าวเห็นว่าวิธีการที่ใช้ผ่านมานั้นไม่เหมาะสมกับ สภาวะกาลที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วปัจจุบัน โครงการเพื่อนเตือนเพื่อนจึงได้ปรับปรุงวิธีการ และสร้างคู่มือดำเนินกิจกรรมโฆษณาให้สุศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับ โรคเอดส์ และวิธีการ ป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ โรคเอดส์ของบรรดากรรมกรโรงงาน โดยเน้นเอาด้านคุณภาพ ของผล ได้รับเป็นเป้าหมายหลัก และใช้วิธีการเอาผู้เข้าร่วมเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้กิจกรรม โรงงานที่โครงการเพื่อนเตือนเพื่อนปฏิบัติกิจกรรม ได้มีความรู้เกี่ยวกับ โรคเอดส์ เจตคติที่ ถูกต้องต่อ โรคเอดส์ และพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ โรคเอดส์ที่เหมาะสม

กรรมกรใน 85 โรงงานก็คือกลุ่มคนวัยทำงานที่มีการเคลื่อนย้ายจากชนบทเข้ามา ทำงาน ในนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นแขวงที่อัตราการ ติดเชื้อเอชไอวีสูงที่สุดสามอันดับแรกของ สปป. ลาว ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็น ผู้ปฏิบัติงานขององค์การยูนิเซฟ ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านเงินทุน แก่โครงการ จึงเกิด แรงจูงใจ ที่จะศึกษาโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน โดยการจัดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับ

กรรมกรโรงงานที่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ โดยศึกษาตัวแปรอิสระ เพศ อายุ และระดับ การศึกษาของกรรมกร โรงงานในนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ตัวแปรตามความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เจตคติต่อโรคเอดส์ และพฤติกรรมการดูแลป้องกัน ตนเองจากการติดเชื้อโรคเอดส์ของกรรมกรโรงงาน เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการ วางแผนดำเนินงานสุขศึกษาเชิงป้องกัน โรงงานทั้งหมดที่โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน ดำเนินการ ปฏิบัติกิจกรรมโฆษณาส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ให้กับกรรมกรโรงงานให้มีเจตคติที่ ดี และมีวิธีการป้องกันตนเองของกรรมกร โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะ เขต และแขวงจำปาสัก

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก การติดเชื้อโรคเอดส์ของกรรมกรใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการป้องกัน ตนเองจากการติดเชื้อโรคเอดส์ของกรรมกรใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวง สะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ระหว่างกลุ่ม เพศ อายุ และระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ กรรมกร โรงงานใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ต่อการจัดกิจกรรมโฆษณาให้ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ของโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน สหพันธ์กรรมบาลลาว

### สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก โรคเอดส์ของกรรมกร โรงงานใน 85 โรงงาน ที่ นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้

1. กรรมกร โรงงานใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และ แขวงจำปาสักมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ อยู่ในระดับดี
2. กรรมกร โรงงานใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และ แขวงจำปาสักมีเจตคติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ อยู่ในระดับดี

3. กรรมกรโรงงานใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

4. กรรมกรใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันไป มีความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ แตกต่างกันไป

### ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเอง เกี่ยวกับโรคเอดส์ ของกรรมกรโรงงาน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

#### 1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กรรมกร โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก ใน 85 โรงงาน จำนวนรวมทั้งหมด 56,880 คน ที่ทางโครงการเพื่อนเดือนเพื่อนของสหพันธ์กรรมบาลลาวดำเนินกิจกรรม โฆษณาให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จากกรรมกรโรงงานที่ นครหลวงเวียงจันทน์ 252 คน แขวงสะหวันนะเขต 87 คน และแขวงจำปาสัก 58 คน รวมจำนวน 397 คน โดยแยกรายละเอียด เป็นชาย 198 คน และหญิง 199 คน

#### 2. ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงงานทั้งหมด จำนวน 85 โรงงาน ที่มีโครงการเพื่อนเดือนเพื่อนของสหพันธ์กรรมบาลลาว คือ นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก

#### 3. ขอบเขตระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การดำเนินการศึกษาครั้งนี้ คือ มิถุนายน – กันยายน 2550

#### 4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่

4.1.1 เพศ

4.1.2 อายุ

4.1.3 ระดับการศึกษา

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่

- 4.2.1 ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ของกรรมการ โรงงาน
- 4.2.2 เจตคติต่อโรคเอดส์ ของกรรมการ โรงงาน
- 4.2.3 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ของกรรมการ โรงงาน

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ โรคเอดส์ได้แก่ความหมาย ชนิดของโรค สาเหตุ อาการและอาการแสดง ภาวะแทรกซ้อน การรักษาและการปฏิบัติตนของผู้ติดเชื้อ วัคซีน โดยใช้แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ผู้วิจัยได้สร้างและปรับปรุงจากงานวิจัยใกล้เคียง
2. เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อของกรรมการ โรงงาน ต่อผู้ติดเชื้อ โรคเอดส์ และโรคเอดส์ วัคซีนโดยใช้แบบวัดเจตคติต่อโรคเอดส์ที่ผู้วิจัยได้สร้างและปรับปรุงจากงานวิจัยใกล้เคียง
3. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ หมายถึง กิจกรรมที่กรรมการ โรงงาน กระทำในชีวิตประจำวันเพื่อให้ป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดการติดเชื้อโรคเอดส์ วัคซีนโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคเอดส์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและปรับปรุงจากงานวิจัยใกล้เคียง
4. กรรมการ โรงงาน หมายถึง กรรมการที่ทำงานอยู่ในโรงงาน ที่โครงการเพื่อนเตือนเพื่อนสหพันธ์กรรมบาลลาว ดำเนินกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ใน 85 โรงงาน ภายใน 3 จังหวัด คือ นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก
5. โรคเอดส์ หรือ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (Acquired Immune Deficiency Syndrome – AIDS) เป็นกลุ่มอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเพราะร่างกายได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV) ซึ่งจะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาว ที่เป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคลดน้อยลง จึงทำให้เชื้อโรคฉวยโอกาสแทรกซ้อนเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายขึ้น เช่น วัณโรคในปอด หรือต่อมน้ำเหลือง เยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อรา โรคผิวหนังบางชนิด หรือเป็นมะเร็งบางชนิดได้ง่ายกว่าคนปกติ ซึ่งสาเหตุของการเสียชีวิตมักเกิดขึ้นจากโรคติดเชื้อฉวยโอกาสต่างๆ เหล่านี้ ทำให้อาการจะรุนแรง และเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. ทราบระดับความรู้ เจตคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคเอดส์ของกรรมกรใน 85 โรงงาน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก เป็นอย่างไร เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขวิธีการ และรูปแบบการจัดกิจกรรม โฆษณาส่งเสริมสนับสนุนให้กรรมกรผู้ที่เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการคิด การดูแลและป้องกันตนเอง จะทำให้บรรดากรรมกร มีองค์ความรู้ มีเจตคติและมีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ไม่ให้มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์
2. ทำให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมโฆษณา โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อเป็นข้อยืนยันถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมโฆษณาให้ความรู้เกี่ยวกับ โรคเอดส์ของโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทาง ในการวางแผนพัฒนา เพื่อควบคุมและปฏิรูปวิธีการจัดกิจกรรมโฆษณาเกี่ยวกับโรคเอดส์ในโรงงานต่อไป และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ในอนาคตต่อไป